

Abstrakt:

Podkarpatská Rus v rámci Československa v rokoch 1933-1939.

Autonómne a štátotvorné snahy

Podkarpatská Rus bola v medzivojnovom období integrálnou súčasťou Československa. Na základe mierovej zmluvy uzavretej v Saint-Germain-en-Laye (10.9.1919) a Ústavy Československej republiky (29.2.1920) mala mať Podkarpatská Rus autonómne postavenie v politicko-právnom systéme Československa, svoj autonómny snem a jemu zodpovednú autonómnu vládu. Ústredná vláda v Prahe sa však po celé trvanie prvej Československej republiky zdráhala zaviesť skutočnú autonómiu Podkarpatskej Rusi v rámci republiky, pretože poukazovala na neutešené politické, národnostné, náboženské a hospodárske pomery a neustálu hrozbu iredentizmu zo strany mnohých podkarpatskoruských elementov a revizionizmu zo strany susedných štátov – hlavne Maďarska. Urobila tak až po Mníchovskej dohode, ktorá značne mocensky oslabila Československo. Vláda sa usilovala skonsolidovať Československo udelením autonómie Slovensku a Podkarpatskej Rusi. Stalo sa tak až vo chvíli, kedy Československo spelo k svojmu zániku. Tieto autonomistické tendencie mali svoje miesto v zložitej hre susedných krajín (Nemecka, Poľska a Maďarska), ktorých hlavným cieľom bolo rozbiť Československo. Celé medzivojnové obdobie bolo pre obyvateľstvo Podkarpatskej Rusi zložitou etapou. Vtedy sa napriek mnohým ťažkostiam hľadala prijateľná formulácia národnej identity. Niektorí predstavitelia totiž vyhlasovali svoju národnostnú skupinu za Rusov,

iní za UkrajincoV a d'alší za podkarpatských Rusínov. Ústredná československá vláda povolila fungovanie všetkých troch orientácií, spočiatku podporovala proruské hnutie (pod vplyvom K. Kramára a T. G. Masaryka), neskôr proukrajinské hnutie (počas druhej Československej republiky). Zatiaľ čo ekonomicko-sociálny stav obyvateľstva bol veľmi ťažký a zlepšoval sa len pomaly, na strane druhej bolo v československo-rusínskych vzťahoch niekoľko pozitívnych aspektov. Ved' pražská ústredná vláda po prvý raz zaviedla princípy a prax demokratickej vlády a umožnila pozoruhodný pokrok vo vzdelávaní a kultúrnom živote podkarpatskoruského ľudu. Moja diplomová práca sa zaoberá autonómnymi a štátotvornými snahami podkarpatských Rusínov v rokoch 1933-1939.

Kľúčové slová:

Podkarpatská Rus, autonómia, štát, demokracia, autonómna vláda, národná identita, ústava, politicko-právny systém, iredentizmus, teritoriálny revizionizmus.